

บทที่ ๑ ลักษณะภาษาไทย

๑.๑ ความนำ

ได้กล่าวไว้แล้วในบทก่อนว่า สยามโวยากรณ์ ได้กลายมาเป็นหนังสืออ้างอิงสำหรับครูสอนภาษาไทยในเวลาต่อมา เพราะยากเกินกว่าที่จะใช้เป็นแบบเรียนได้ ครูภาษาไทยและนักเขียนตำราภาษาไทยในยุคต่อมาก็ได้พยายามอธิบายเนื้อหาในตำราเล่มนี้กันใหม่ รวมทั้งเพิ่มเติมเนื้อหาตามข้อสังเกตใหม่ ๆ ด้วย โดยเฉพาะกับที่มีการแต่งจินตตามณี ฉบับใหม่ ๆ ในสมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ตำราภาษาไทยเล่มหนึ่งซึ่งอาศัย สยามโวยากรณ์ เป็นพื้นฐานส่วนหนึ่งและมีคำอธิบายเพิ่มเติมด้วยก็คือตำราลักษณะภาษาไทย ของ ศาสตราจารย์ ดร.คุณบรรจบ พันธุเมธา

หนังสือเล่มนี้พิมพ์เป็นครั้งแรกใน พ.ศ. ๒๕๑๔ เพื่อใช้เป็นตำราภาษาไทยของ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ส่วนหนึ่งของคำชี้แจงของหนังสือเล่มนี้มีว่า

ที่เรียกหนังสือนี้ว่าลักษณะภาษาไทย ไม่ใช่ หลักภาษา ก็เพราะต้องการจะกล่าวถึงลักษณะต่าง ๆ ของภาษาไทยทั้งที่เป็นลักษณะสำคัญและลักษณะย่อย ลักษณะสำคัญไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้ เพราะ ใช้กันมา จนเข้ารูป เป็นระเบียบเดียวกันแล้ว เช่น การที่คำแต่ละคำให้เข้าประโยคได้ทันทีไม่ต้องมีการเติมหรือตกแต่งในคำ ส่วนลักษณะย่อย อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา ในฐานะที่ภาษาไทยเป็นภาษามีชีวิต ยังมีผู้ใช้อยู่เช่น มีการใช้พบพบมากขึ้น ใช้ส้นฐานมากขึ้นกว่าที่เคยใช้กันมาแต่ดั้งเดิม หนังสือนี้จึงได้บันทึกการใช้เหล่านี้ไว้ด้วย อันอาจเป็นผลให้ลักษณะภาษาไทยเปลี่ยนแปลงไปได้ในกาล

ข้างหน้า ส่วนเรื่องผิดเรื่องถูกนั้น อยู่ที่ผู้ฟังจะตกลงกันเองว่าเป็นที่ยอมรับหรือไม่ถ้าผู้ฟังไม่ยอมรับ เพราะเห็นว่าผิดลักษณะภาษาที่เคยใช้กันมา การใช้นั้นก็ต้องยุติลง จะถือเป็นเรื่องผิดก็ได้ คือผิดจากที่เขาใช้กัน

(บรรจบ พันธุมเมธา, ๒๕๔๑: (๖))

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่าท่านไม่ต้องการใช้คำว่า *ไวยากรณ์* ซึ่งให้ความรู้สึกว่าเป็นเรื่องยากหรือเป็นการบังคับ แต่ท่านจะอธิบายภาษาไทยในฐานะที่เป็นภาษาไทยจริง ๆ โดยคำนึงถึงลักษณะธรรมชาติและ การเปลี่ยนแปลงด้วย

ในเรื่องความเกี่ยวข้องระหว่างภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศเช่น บาลี สันสกฤต จีน และอังกฤษ นั้น ท่านก็กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า

การที่นึกเทียบลักษณะภาษาของเรากับภาษาอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย นับเป็นการถูกต้อง เพราะช่วยให้เราเห็นภาษาของเราถนัดชัดเจนขึ้น แต่ก็ต้องรู้ไปพร้อมกันด้วยว่าการที่มีสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับภาษาต่าง ๆ หาได้ทำให้ลักษณะภาษาไทยมีลักษณะเป็นเช่นเดียวกับภาษาเหล่านั้นไม่ เพราะภาษาแต่ละภาษาย่อมมีลักษณะเฉพาะของตนเอง แม้บางภาษาเช่นภาษาไทยกับภาษาจีนจะมีลักษณะคล้ายกันหลายประการด้วยกัน แต่ก็ยังมีอีกหลายประการที่ต่างกัน ส่วนภาษาบาลีสันสกฤตไม่อาจถือว่าเป็นแม่ภาษาได้ แม้ว่าจะมีคำบาลีสันสกฤตอยู่ในภาษาไทยเป็นอันมากก็ตาม ทั้งนี้เพราะภาษาทั้งสองกับภาษาไทยมีลักษณะต่างกันมากจนถือว่าเป็นภาษาคนละตระกูลกัน ที่มีคำบาลีสันสกฤตมาอยู่ในภาษาไทยมากมายนั้นก็เพราะเรายืมคำของเขามาใช้ แต่ตามธรรมดาการยืมภาษา ยืมได้แต่คำ จะยืมรูปลักษณะที่ต่างกับของตนเองมาใช้หาได้ไม่ นอกจากจะค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปเพียงบางกรณี เพราะอิทธิพลแห่งภาษาที่ตนนิยมยินดี การเรียนรู้เรื่องลักษณะภาษาทั้งของไทยและของภาษาที่เกี่ยวข้องจึงเป็นเรื่องจำเป็น

(บรรจบ พันธุมเมธา, ๒๕๔๑: ๑)

หนังสือเล่มนี้แบ่งออกเป็น ๔ ภาค กับภาคผนวก ดังนี้

ภาคที่ ๑ คำ

๑. เสียง ระบบเสียง เสียงสระ พยัญชนะ วรรณยุกต์
๒. ความหมายของคำ ความหมายแฝง คำอุปมา ความหมายสัมพันธ์กับเสียง

ภาคที่ ๒ การสร้างคำ

๑. คำสร้างใหม่ คำซ้อน คำซ้ำ คำประสม
๒. คำเกิดใหม่ อุปสรรคเทียม

ภาคที่ ๓ การสร้างประโยค

๑. ลักษณะประโยคของไทย
๒. การเรียงลำดับคำในประโยค
๓. การจั่นกคำ มี คำนาม สรรพนาม กริยา วิเศษณ์ บุรพบท สันธาน
อุทาน ลักษณะนาม

ภาคที่ ๔ การใช้ถ้อยคำ

๑. ราชาศัพท์
๒. ภาษาสุภาพ

ภาคผนวก การเขียนสะกดการันต์ และการอ่าน

จะได้กล่าวถึงรายละเอียดต่อไป ดังนี้

๗.๒ คำ

คำในภาษาไทยมีทั้งคำพยางค์เดียวและคำมากพยางค์ อันเกิดจากการยืมจากภาษาอื่น หรือคำดั้งเดิมเกิดความเปลี่ยนแปลงด้วยเหตุผลทางภาษาบางประการ

๗.๒.๑ คำพยางค์เดี่ยว

คำพยางค์เดี่ยวที่เป็นคำพื้นฐานของภาษา มักเป็นคำที่ใช้เรียกสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนกริยาอาการที่จำเป็นแก่มนุษย์ ดังต่อไปนี้

๑. คำเรียกเครือญาติ ได้แก่ พ่อ แม่ พี่ น้อง ปู่ ย่า ตา ยาย ลูก
๒. คำเรียกส่วนต่างๆ ของร่างกาย ได้แก่ หัว ผม หน้า ตา หู ปาก
๓. คำเรียกชื่อทางภูมิศาสตร์หรือธรรมชาติ ได้แก่ ดิน น้ำ ป่า ลม ไฟ ฟ้า หมอก เขา ไม้ บ้าน เรือน
๔. คำเรียกเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำมาหากิน ได้แก่ มีด ขวาน จอบ เสียม ไถ คราด เบ็ด เรือ เกวียน
๕. คำเรียกชื่อเครื่องใช้ในบ้าน ได้แก่ หม้อ ไห หวด ถ้วย ชาม จาน
๖. คำกริยาที่สำคัญและจำเป็น ได้แก่ กิน นอน นั่ง ยืน เดิน วิ่ง พุด โอด โจน
๗. คำขยายที่สำคัญและจำเป็น ได้แก่ ช้วน ผอม เร็ว ช้า ดี เลว ชั่ว สวยงาม หนัก เบา แข็ง อ่อน

(บรรจบ พันธุเมธา, ๒๕๔๑: ๕-๖)

๗.๒.๒ คำมากพยางค์

อาจมีที่มา ๓ ทาง คือ

๑. ยืมมาจากภาษาอื่น มีบาลี สันสกฤต เขมร เป็นต้น
๒. สร้างขึ้นใหม่ ตามวิธีการสร้างคำ
๓. เกิดคำใหม่ เพราะการเปลี่ยนแปลงทางภาษาบางประการ

๗.๓ ระบบเสียงของภาษาไทย

ระบบเสียง คือ เสียงที่กำหนดไว้เป็นระเบียบตลอดจนมีวิธีการออกเสียงที่ลงรอยเป็นแบบเดียวกัน ระบบเสียงของภาษาไทยมีเสียงสระ เสียงพยัญชนะและเสียงวรรณยุกต์

๗.๓.๑ เสียงสระ

สระในภาษาไทย ทั้งเสียงสั้นและเสียงยาว มี ๒๔ เสียง คือ

อะ อา อี อี้ อึ อือ อู อุ เอะ เอ แอะ แอ เออะ เอ อะ โอะ โอ เอะ ออ เอียะ เอีย

เอือะ เอือ อัวะ อิว เอา อาว ไอ อาย

แบ่งเป็น สระเดี่ยว กับ สระผสม ดังนี้ คือ

สระเดี่ยว ๑๔ เสียง ได้แก่ อะ อา อี อี้ อึ อือ อู อุ เอะ เอ แอะ แอ เออะ เอ อะ โอะ โอ เอะ ออ

ไอ เอะ ออ

สระผสม ๑๐ เสียง ได้แก่ เอียะ เอีย เอือะ เอือ อัวะ อิว เอา อาว ไอ อาย

อำ คือ อะ มีม สะกด ส่วน เอา อาว ไอ อาย อาจจะถือว่าเป็น

สระเดี่ยวมีตัวสะกด หรือสระผสมก็ได้

การออกเสียงสระ ลมที่พุ่งออกมาจากหลอดลมจะผ่านปากเกิดเป็นเสียงได้ โดยไม่ถูกลิ้นกั๊กหรือขัดขวางไว้แต่อย่างใด ทั้งลิ้นไม่ว่าส่วนไหนก็ไม่จดเพดานด้วย เวลาออกเสียงสระ ลมหายใจอาจจะถูกขัดขวางบ้างที่สายเสียง (อยู่ในกล่องเสียง บริเวณลูกกระเดือก) เสียงสระจึงเป็นเสียงก้อง และเพราะลมหายใจไม่ถูกขัดขวางเวลาออกเสียง เสียงสระจึงออกเสียงให้ยาวนานได้ อวัยวะที่เกี่ยวข้องกับการออกเสียงสระ ได้แก่ ลิ้น กับริมฝีปาก ถ้าลิ้นส่วนใดทำหน้าที่เพียงส่วนเดียว เสียงที่เกิดขึ้นก็จะมีเพียงเสียงเดียว เสียงเช่นนี้เรียกว่าสระเดี่ยว แต่ถ้าลิ้นส่วนอื่นทำหน้าที่ร่วมด้วย เสียงนั้นก็กลายเป็น ๒ เสียง หรือ ๓ เสียงไป ซึ่งเรียกว่า

สระผสม

จากนั้นจึงแบ่งสระเดี่ยวออกเป็นประเภทต่าง ๆ ๒ ลักษณะคือจำแนกตามส่วน
ต่าง ๆ ของลิ้นที่ทำหน้าที่ กับ ตามระดับสูงต่ำของลิ้น และลักษณะช่องว่างในปาก
ได้ผลออกมาดังนี้ คือ

แผนผังสระที่จำแนกตามส่วนต่าง ๆ ของลิ้นและระดับสูงต่ำของลิ้น

สระหน้า	สระกลาง	สระหลัง	ลักษณะช่องว่าง
อิ	-	อุ	ปิดและสูง
เอ	อี	โอ	ครึ่งปิดครึ่งเปิด และสูงกลาง
แอ	เออ	ออ	ครึ่งปิดครึ่งเปิด และต่ำกลาง
-	อา	-	เปิดและต่ำ

สระผสมคือสระที่มีเสียงควบกันสองเสียง กล่าวคือเมื่อออกเสียงแรกยังไม่
ขาดกระแสเสียง ลิ้นยังไม่ทันกลับเข้าที่เดิม ลิ้นส่วนอื่นก็ต้องทำหน้าที่ติดต่อกันไป
เมื่อออกเสียงเร็ว ๆ เสียงประสานกันเข้าก็ทำให้ดูเหมือนว่าออกเสียงพร้อม ๆ กัน
๒ เสียง ดังนี้

อิ + อะ = เอียะ

อี + อา = เอีย

อะ + อิ = ไอ

อา + อี = อาย

อี + อะ = เอือะ

อิ + อา = เอือ

อะ + อุ = เอา

อา + อู = อาว

อุ + อะ = อัวะ

อุ + อา = อิว

ในเรื่องสระผสมนี้ ท่านมีข้อสังเกต ๒ เรื่องคือ

เรื่องแรก เสียง อา+อี มีในภาษาไทยถิ่น แต่ไม่มีในภาษาไทยเรา จึงใช้

รูป ไ แทน

เรื่องที่สอง เสียง เอา อาว ไอ อาย อาจจะเป็นเสียงสระเดี่ยวมีตัวสะกด
ก็ได้ ดังนี้

อะ + ว = เอา

อา + ว = อาว

อะ + ย = ไอ

อา + ย = อาย

ทั้งนี้เพราะ ย กับ ว มีลักษณะการออกเสียงก้ำกึ่งระหว่างสระกับพยัญชนะ กล่าวคือ

ถ้าหากลิ้นจุดเพดาน (สำหรับ ย ปลายลิ้นจุดเพดานด้านหน้าที่เรียกเพดานแข็ง)

เสียงนั้นจะเป็นเสียง ย แต่ถ้าปลายลิ้นไม่จุดเพดานเสียงก็จะกลายเป็นเสียง อี

หากโคนลิ้นจุดเพดานอ่อนเสียงก็จะเป็น ว แต่ถ้าไม่จุด เสียงก็จะเป็น อุ ด้วย

เหตุนี้จึงเรียกว่า *อรรหสระ* หรือ *พยัญชนะกึ่งสระ*

ด้วยลักษณะการออกเสียงเช่นนี้เอง จึงอธิบายได้ว่า

เสียง ว จะมากับสระกลางและสระหน้าเท่านั้น มากับสระหลังไม่ได้ เพราะ
มีเสียงเหมือนสระหลังอยู่แล้ว

เสียง ย จะมากับสระกลางและสระหลังเท่านั้น มากับสระหน้าไม่ได้ เพราะ
มีเสียงเหมือนสระหน้าอยู่แล้ว

เสียงนอกจากนี้ไม่มีในระบบเสียงของไทย เมื่อยืมคำภาษาอื่นมาใช้ก็ต้อง
เปลี่ยนแปลงเสียงเป็นเสียงที่เรามีอยู่และออกเสียงได้หรือตัดทิ้ง ตัวอย่าง

เอ + อี เปลี่ยนเป็น ไอย

เช่น เวเนย เปลี่ยนเป็น เวไนย

โอ + อุ ตัดเสียงทิ้ง

เช่น show เปลี่ยนเป็น โชว์ (ใส่เครื่องหมายทัณฑฆาตเพื่อกงรูปเขียนไว้ แต่ไม่ออกเสียง)

อัตราเสียงสั้นยาว

เสียงสระสั้นยาวในภาษาไทย กำหนดตามอย่างในบาลีสันสกฤต คือเสียงยาวเท่ากับ ๒ मात्रา เสียงสั้นเท่ากับ ๑ मात्रา แต่เสียงสั้นของไทยบางคำก็สั้นกว่านั้น และเสียงยาวบางคำก็ยาวกว่านั้น เช่น

เลว ถือเป็นเสียงยาว ควรมี ๒ मात्रา แต่ถ้าเน้น เสียงจะยาวออกไปประมาณ ๒ ๑/๒ मात्रา

เร็ว ถือเป็นเสียงสั้น ควรมี ๑ मात्रา แต่ถ้าเร่ง เสียงจะสั้น อาจจะไม่ถึง ๑/๒ मात्रา

ทั้งนี้รวมทั้งคำอื่น ๆ ในภาษาพูดด้วย เช่น ได้ น้ำ หอย สอย ไว้ ฯลฯ

๗.๓.๒ เสียงพยัญชนะ

ในภาษาไทยมีเสียงพยัญชนะ ๒๑ เสียง (ทั้งที่มีรูป ๔๔ รูป) ได้แก่

๑. ก	๒. ข ค	๓. ง	๔. จ	๕. ฉ ช
๖. ต	๗. ด	๘. ถ ท	๙. น	๑๐. ป
๑๑. ฝ	๑๒. ผ พ	๑๓. ฟ	๑๔. ม	๑๕. ย
๑๖. ร	๑๗. ล	๑๘. ว	๑๙. ศ ษ	๒๐. ห ฮ
๒๑. อ				

พยัญชนะของไทยมีเสียงสูงต่ำกำหนดไว้ด้วย เช่น ข เสียงสูง ค เสียงต่ำ ที่กำหนดให้ ข ค เป็นเสียงเดียวกันนั้นเพราะทางภาษาถือว่าลักษณะการออกเสียงเป็นเช่นเดียวกัน เสียงสูงต่ำอื่น ๆ คือ ฉ ช ถ ท ผ พ ฟ ส ษ ห ฮ ก็ทำนองเดียวกัน

การออกเสียงพยัญชนะ ลมหายใจที่พุ่งออกมาจากหลอดลมจะถูกขัดขวางตามส่วนต่าง ๆ ของปาก อาจถูกขัดขวางบางส่วนก็ได้ หรือถูกขัดขวางโดยสิ้นเชิงก็ได้ เสียงพยัญชนะจึงออกเสียงยาวนานอย่างระมัดระวังไม่ได้ และเสียงพยัญชนะก็ไม่ใช่เสียงก้อง เสมอไป พยัญชนะในภาษาไทยเป็นเสียงไม่ก้องแทบทุกเสียง เมื่ออยู่ท้ายคำคือ ในฐานะตัวสะกดก็คงเป็นเสียงไม่ก้องทั้งหมด พยัญชนะของไทยออกเสียงต่างกันไปบ้าง เมื่ออยู่ต้นคำและอยู่ท้ายคำ จึงต้องแยกเป็น

ก. พยัญชนะต้น (ที่อยู่ต้นคำ)

ข. พยัญชนะตัวสะกด (ที่อยู่ท้ายคำ)

๘.๓.๒.๑ พยัญชนะต้น

คำที่ใช้อยู่ในภาษาไทย อาจมีพยัญชนะต้นเสียงเดียว หรืออาจมีสองเสียงก็ได้ จึงจะเรียกว่าพยัญชนะเดี่ยว กับ พยัญชนะคู่

(๑) พยัญชนะเดี่ยว เสียงพยัญชนะที่มีในระบบเสียงของไทยใช้เป็นพยัญชนะต้นได้ทั้งสิ้น การออกเสียงพยัญชนะต้นแต่ละเสียงแตกต่างกันไปตาม ฐานกรณ์ และ รูปลักษณะของเสียง ดังนี้

(ก) จำแนกตามฐานกรณ์ ลมหายใจถูกกัก ณ ฐานใดในปาก แล้วดันออกมาเกิดเป็นเสียงพยัญชนะขึ้น ดังนี้

ฐานคอ ได้แก่ ห อ อ

ฐานเพดานอ่อน ได้แก่ ก ข ค ง

ฐานเพดานแข็ง ได้แก่ จ ฉ ช ซ ฌ ญ ร

ฐานฟัน (ควรเป็นโคนฟัน (ด้านหลัง) บางทีก็ถอยเข้าไปที่เพดาน แข็ง)

ได้แก่ ต ต ถ ท น ล

ฐานริมฝีปาก

ถ้าใช้ริมฝีปากทั้งล่างและบน ได้แก่ บ ป ผ พ ม ว

ถ้าใช้ริมฝีปากล่างส่วนเดียว ได้แก่ ฝ ฟ

(๑) จำแนกตามรูปลักษณะของเสียง แยกออกเป็น

พยัญชนะระเบิด ถือเป็นเสียงที่ถูกขัดขวางโดยสิ้นเชิง เพราะเวลาออกเสียง
ลมหายใจที่พุ่งจากหลอดลมมาอยู่ในปาก ถูกกักตามที่เกิดหรือฐานารณ์ แล้วจะดัน
ออกจนเกิดระเบิดเป็นเสียงขึ้น ได้แก่

ก ข ค ง จ ด ต ถ ท น บ ป ผ พ

แต่ถ้าลมออกทางจมูก จะเรียกว่า**พยัญชนะนาสิก** ได้แก่ ง ม

ฉะนั้น ถ้าแยกให้เห็นชัดก็จะมีดังนี้

พยัญชนะระเบิด	ฐานเพดานอ่อน (ทางปาก)	ก ข ค	(ทางจมูก) ง
"	ฐานเพดานแข็ง	" จ	" -
"	ฐานโคนฟัน	" ต ถ ท	" น
"	ฐานริมฝีปาก	" บ ป ผ พ	" ม

พยัญชนะเสียดแทรก ถือเป็นเสียงที่ถูกขัดขวางบางส่วน ได้แก่ ส ซ ฝ ฟ
แม้ลมหายใจจะถูกกักตามส่วนต่าง ๆ ของปาก ก็ยังมีทางเสียดแทรกออกมาได้

พยัญชนะกึ่งเสียดแทรก ได้แก่ ฉ ช ที่เรียกว่ากึ่งเสียดแทรกเป็น เพราะมี
เสียงหยุดก่อนที่เสียงจะเสียดแทรก

พยัญชนะกึ่งสระ ได้แก่ ย ว ดังกล่าวแล้วข้างต้น

พยัญชนะเหลว ได้แก่ ร ล เพราะสามารถกล้ำกับพยัญชนะเสียงอื่นได้

พยัญชนะเสียงหนัก ได้แก่เสียง ห ย เวลาออกเสียง ลมหายใจจะพุ่งออกมา
จากหลอดลมโดยแรง แรงกว่าพยัญชนะเสียงอื่นและออกมาโดยไม่ถูกขัดขวางเช่น
เดียวกับเสียงสระ

ยังมีพยัญชนะอีกพวกหนึ่งที่มีเสียง ห ผสมอยู่ด้วย เรียกว่า**พยัญชนะเสียงหนัก**
เหมือนกัน ได้แก่ ข ค ฉ ช ถ ท ผ พ พยัญชนะเหล่านี้ออกเสียงอย่าง ก จ ต ป
ต่างกันก็แต่เพียง ก จ ต ป เป็นพยัญชนะเสียงเบา เวลาออกเสียงไม่ต้องหายใจ
แรง ๆ เท่า ข ค ฉ ช ถ ท ผ พ ดังนี้

ข ค คือ ก + ห (ซึ่งแทนเสียงลมหายใจแรง ๆ)

จ ช คือ จ + ห

ต ท คือ ต + ห

ผ พ คือ ป + ห

การจำแนกเสียงพยัญชนะต้นตามฐานกรณ์และรูปลักษณะการออกเสียง มีประโยชน์ในเรื่องการกลายเสียง และการวินิจฉัยที่มาของคำ

(๒) พยัญชนะคู่ มีทั้งที่อยู่ในคำยืม และคำไทย

พยัญชนะคู่ที่มาด้วยกัน ๒ เสียงนั้น มี ๓ ลักษณะด้วยกัน คือ

(ก) *เคียงกันมา* แบบที่เรียกเรียงพยางค์ คือ แต่ละเสียงออกเสียงเต็มเสียง และเสียงทั้งสองไม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน เช่น อาตมา ออกเสียงว่า อาตตะมา

(ข) *นำกันมา* แบบที่เรียก*อักษรนำ* คือ พยัญชนะต้นหรือหน้ามีอำนาจเหนือพยัญชนะตามหรือหลัง ทำให้พยัญชนะตามออกเสียงเปลี่ยนไปตามเสียงต้นได้ ทั้งที่พยัญชนะต้นออกเสียงได้เพียงครึ่งเสียง เช่น สมร ออกเสียงสหมอน

(ค) *ควบกันมา* แบบที่เรียก*อักษรควบ* ในที่นี้จะกล่าวแต่ควบแท้คือที่ออกเสียง ๒ เสียงควบกล้ำไปพร้อมกัน เสียงทั้งสองร่วมเสียงสระและเสียงวรรณยุกต์ เช่น ครบ กลาก ความ

จากนั้นเป็นรายละเอียดว่า พยัญชนะต้น กับ พยัญชนะตาม จะต้องเป็นพยัญชนะพวกใดบ้าง พร้อมตัวอย่างคำ ทั้งที่ควบกันสนิท และควบกันไม่สนิท ตลอดจนการเปลี่ยนเสียงเมื่อออกเสียงไม่ได้

๗.๓.๒.๒ พยัญชนะท้ายคำ

พยัญชนะเช่นนี้เรียกว่า*ตัวสะกด* ในภาษาไทยพยัญชนะท้ายคำหรือตัวสะกด มีได้เพียงเสียงเดียว ถึงแม้คำที่ยืมจากภาษาอื่นจะมีพยัญชนะเรียงกันมา ๒ เสียง

เช่น จักร หรือ ๓ เสียง เช่น ลักษณณ์ (ชื่อน้องพระราม) ก็ตาม เราก็กำหนดเสียงใดเพียงเสียงเดียวเป็นตัวสะกด นอกนั้นไม่ออกเสียง

การออกเสียงพยัญชนะตัวสะกด ตามความหมายของ สะกด บอกให้รู้ว่าการออกเสียงพยัญชนะตัวสะกดที่อยู่ท้ายคำนี้ด้วย วิธีกดเสียงไว้ไม่ให้ระเบิดเสียงอย่างพยัญชนะต้น คือเวลาออกเสียง ลมหายใจที่พุ่งออกมาจากหลอดลมจะถูกกักไว้ในปากตามที่ต่าง ๆ เช่นเดียวกับพยัญชนะระเบิด แต่ที่ลมหายใจจะดันออกมาให้เกิดระเบิดเป็นเสียงกลับหยุดอยู่ในปากเช่นนั้น แต่ถ้าเป็นเสียงที่ออกมาทางจมูก ถึงแม้จะไม่ระเบิดเสียง ลมก็ยังเล็ดลอดออกมาได้บ้าง

พยัญชนะตัวสะกดของไทย มีอยู่เพียง ๘ เสียง เสียงใดสะกดก็กำหนดให้เป็นแม่ตัวสะกดนั้น ๆ ซึ่งสะดวกแก่การเรียกชื่อ ดังนี้ คือ

ก	เป็นตัวสะกด (ฐานเพดานอ่อน)	เรียก	แมกก
ง	" " "	"	แมกกง
ด	" " (ฐานโคนฟัน)	"	แมกกด
น	" " "	"	แมกน
บ	" " (ฐานริมฝีปาก)	"	แมกบ
ม	" " "	"	แมกม

คำใดที่ ก ด บ สะกด (หรือ แมกก กด กบ) เรียกว่าคำตาย คงจะเป็นเพราะเสียงเหมือนตายนิ่งอยู่ในปากเล็ดลอดออกมาไม่ได้เลย

คำใดที่ ง น ม สะกด (หรือ แมกกง กน กม) เรียกว่าคำเป็น เพราะเสียงเล็ดลอดออกมาทางจมูกได้บ้าง ยังไม่ตายสนิท

คำใดที่ ย ว สะกด ที่เรียกแม่เกยเกอว นั้น ได้อธิบายไว้ในเรื่องสระแล้ว ว่า อาจถือเป็นสระผสมได้ ถ้าหากเวลาออกเสียง ปลายลิ้น หรือโคนลิ้น ไม่ได้จดเพดาน

ต่อจากนั้นก็กล่าวถึงลักษณะตัวสะกดและการออกเสียงคำยืมและคำหลายพยางค์ทั้งที่รู้ที่มาและไม่รู้ที่มา ตลอดจนข้อสังเกตต่าง ๆ ในด้านการอ่าน

๗.๓.๓ เสียงวรรณยุกต์

เสียงวรรณยุกต์คือ เสียงสูงต่ำในคำภาษาไทยเช่นเดียวกับภาษาจีน และภาษาอื่นที่เป็นภาษาคำโดดซึ่งมีการกำหนดเสียงสูงต่ำไว้ตายตัวในคำแต่ละคำ ถ้าออกเสียงสูงต่ำผิดไปความหมายย่อมผิดไปด้วย ที่จริงภาษาแทบทุกภาษาย่อมมีเสียงสูงต่ำในภาษา แต่ไม่ได้กำหนดไว้ในคำ คำคำเดียวกันอาจออกเสียงสูงต่ำอย่างไรก็ได้ แล้วแต่จะไปอยู่ที่ใดของประโยค และผู้พูดพูดแสดงความรู้สึกอย่างไร มุ่งหมายอย่างไร บอกเล่า ถาม ขอร้อง หรือบังคับ

เสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทย (ถือภาษาภาคกลางเป็นเกณฑ์) มี ๕ เสียงด้วยกัน คือ สามัญ เอก โท ตรี จัตวา และเราก็กำหนดให้พยัญชนะแต่ละเสียงมีเสียงสูงต่ำกำกับ (ทั้งที่ภาษาถือว่าพยัญชนะออกเสียงสูงต่ำไม่ได้) ดังแผนผังต่อไปนี้

เสียงกลาง	เสียงสูง	เสียงต่ำคู่	เสียงต่ำเดี่ยว
ก	ข	ค	ง
จ	ฉ	ช	ญ
ด ต	ถ	ท	น
บ ป	ฝ ผ	พ ฟ	ม
อ	ธ	ช	ย
	ห	ฮ	ร ล
			ว

พยัญชนะกลาง สูง ต่ำ มีกำหนดในการออกเสียงสูงต่ำ ต่าง ๆ กันไป ดังสรุปได้ ในตารางต่อไปนี้

แผนผังเสียงสูงต่ำของพยัญชนะกลาง สูง ต่ำ

เสียง	สระเสียงยาว ไม่มีตัวสะกด			สระเสียงยาว ตัวสะกดคำเป็น			สระเสียงยาว ตัวสะกดคำตาย		
สามัญ	กา	คา	งา	กาน	คาน	งาน	-	-	-
เอก	ก่า	ช่า	ห่า	ก่าน	ช่าน	ห่าน	กาก	ชาก	หาก
โท	ก้า	ช้ำ ค้ำ	ง่า	ก้าน	ช้าน ค้าน	ง่าน	ก้าก	ช้าก ค้ำก	งาก
ตรี	ก๊า		ค้ำ	ง้า		ก้าน	ค้าน		ง้าน
จัตวา	ก๋า	ชา	หงา	ก่าน	ชาน	หงาน	-	-	-

แผนผังเสียงสูงต่ำของพยัญชนะกลาง สูง ต่ำ

เสียง	สระเสียงสั้น ไม่มีตัวสะกด			สระเสียงสั้น ตัวสะกดคำเป็น			สระเสียงสั้น ตัวสะกดคำตาย		
สามัญ	-	-	-	กั้น	คั้น	งั้น	-	-	-
เอก	กะ	คะ	หงะ	กั้น	คั้น	งั้น	กัก	คัก	หัก
โท	ก๊ะ	ค๊ะ ห๊ะ	งะ	กั้น	คั้น คั้น	งั้น	กัก	คัก หัก	งัก
ตรี	ก๊ะ		คะ	งะ		กั้น	คั้น		งั้น
จัตวา	-	-	-	กั้น	คั้น	งั้น	-	-	-

สรุปได้ว่า

๑. คำที่ออกเสียงสูงต่ำได้ทุกเสียง ได้แก่ คำ
  - ก. ที่มีพยัญชนะเสียงกลาง สระเสียงยาวไม่มีตัวสะกด
  - ข. ที่มีพยัญชนะเสียงกลาง สระเสียงยาวมีตัวสะกด คำเป็น
  - ค. ที่มีพยัญชนะเสียงกลาง สระเสียงสั้นมีตัวสะกด คำเป็น
๒. คำที่ออกเสียงสามัญและเสียงจัตวาไม่ได้ ได้แก่
  - ก. คำที่มีสระเสียงยาว มีตัวสะกด คำตาย
  - ข. คำที่มีสระเสียงสั้น ไม่มีตัวสะกด
  - ค. คำที่มีสระเสียงสั้น มีตัวสะกด คำตาย
๓. คำที่ออกเสียง เอก โท ตรี มีได้ทั้งสระเสียงสั้นเสียงยาว

มีตัวสะกด ไม่มีตัวสะกด มีตัวสะกดคำเป็นและคำตาย

ต่อนั้นเป็นข้อสังเกตเกี่ยวกับคำที่มีเสียงสูงต่ำ ที่น่าสนใจก็คือคำซ้ำที่เน้นความรู้สึก เสียงแรกจะเปลี่ยนเป็นเสียงตรีเป็นส่วนมาก ดังนี้

เสียงสามัญ	เปลี่ยนเป็นตรี	ตายตาย จังจง พิกัดพิกล ไกลไกล เขี้ยวเขี้ยว ตีใจตีใจ ค้าค้า คนอะไร ทำทำไม ทำไม (ถึงเป็นไปได้) โหรัมโหม เล้วเลว
เสียงเอก	เปลี่ยนเป็นตรี	แก๊งแก๊ง เก้าเก้า แก๊แก๊ ชุกชุก
เสียงโท	เปลี่ยนเป็นตรี	เก้อเก้อ เข้าเล่า ใจใจ แฉ่งแฉ่ง บ้าบ้า ไกลไกล
เสียงจัตวา	เปลี่ยนเป็นตรี	ช่วยสวย ข้าวสวว ไข่ไล ค้าวขาว ฐูฐู
เสียงตรี	เปลี่ยนเป็นตรี	เขี้ยวเขี้ยว ร้ายร้าย ฐูฐู

เสียงตรีที่เปลี่ยนเป็นเสียงตรีนี้ที่จริงไม่ใช่เสียงตรีอย่างธรรมดาแต่เป็นเสียงตรีที่สูงกว่าปกติ ซึ่งเราไม่มีเสียงนี้กำหนดใช้ในภาษา เพื่อให้เป็นที่สังเกตได้ บางที่ต้องใช้ไม้ตรีกำกับแทนไม้โท เช่น ไปไม้ (ถ้าใช้ไม้โทจะกลายเป็น ไม้ไป) นิ่งเถอะเนีย (เนียนี้ไม่ใช่ น้า)

เรื่องนี้เป็นปัญหาของการเขียนเพราะตามกฎข้างต้นจะเขียนว่าเขียว ร้าย
รู้ ไม่น่า ไม่ได้

๗.๓.๔ การลงเสียงเน้น

ที่จริงลักษณะนี้ ไม่มีกำหนดอยู่ในลักษณะภาษาไทย หรือ แม้แต่ภาษาคำโดด
อื่น ๆ ทั้ง ๆ ที่เวลาพูดเรารู้ดีว่าเราต้องลงเสียงเน้นให้ถูกที่ เสียงจึงจะฟังเป็นภาษาไทย
อย่างที่เราคำนึงกัน การลงเสียงเน้นกำหนดไว้พอเป็นที่สังเกตได้ ๒ ประการคือ

(๑) เสียงเน้นในคำ เน้นที่พยางค์หรือคำท้าย ไม่ว่าคำนั้นจะมาในลักษณะคำ
มากพยางค์ชนิดใด ๆ และจะมีลัทธิพยางค์ก็ตาม เช่น

มะเขือ ตะปู ตะกร้า กะจำ ประเทศ น้ำตก น้ำหอม เจ้าของ ไม้เท้า
เท้าแขน(ของเก้าอี้) เจ้าหน้าที่

(๒) เสียงเน้นในประโยค ไม่ได้กำหนดแน่ สุดแต่ที่ผู้พูดต้องการจะเน้นที่
ตรงไหน เช่น ไครมาหาฉัน กับ ไครนะมาหาฉัน

การลงเสียงเน้นมีความสัมพันธ์กับเสียงสั้นยาว และเสียงสูงต่ำตลอดจนความ
หมายด้วย

๗.๔ ความหมายของคำ

ความหมายเป็นเรื่องของความคิด ความคิดอันเนื่องกับความหมายมีมากมาย
หลายประการ ไม่อาจกล่าวให้หมดสิ้นได้ ในที่นี้จะยกมากล่าวเพียง ๒-๓ เรื่องที่น่า
สนใจ คือ

๗.๔.๑ ความหมายแฝง

ความหมายแฝง คือ ความหมายย่อยที่แฝงอยู่ในความหมายใหญ่ และรายละเอียดบางอย่างไว้ในความหมายนั้น ๆ มักจะปรากฏอยู่ในคำกริยาและคำขยาย ดังนี้

(๑) บอกทิศทาง มีทั้ง บน ล่าง หน้า หลัง ไกล หรือไปคนละทาง

(๒) บอกการเคลื่อนไหว ซึ่งเป็นไปได้มากมายหลายลักษณะคือเคลื่อนไหวตลอดเวลา เคลื่อนจากที่ เคลื่อนไปเคลื่อนมา เคลื่อนไปข้างมาข้างลับสน เคลื่อนไหวไปที่ละมาก ๆ

(๓) บอกการเคลื่อนไหวที่สัมพันธ์กับเวลา ดังนี้คือบอกอาการที่กระทำโดยจับไวและจับพลัน บอกอาการที่กระทำอย่างช้า ๆ ชักช้า

(๔) บอกอาการหรือลักษณะของคนบางจำพวก ดังนี้คือ ลักษณะของผู้หญิง ลักษณะของผู้ชาย ลักษณะของเด็ก ลักษณะของคนแก่ ลักษณะของคนที่แข็งแรงและขยันขันแข็ง

(๕) บอกลักษณะของสิ่งที่มีรวมอยู่เป็นจำนวนมาก ๆ

(๖) บอกคุณสมบัติบางอย่างของกริยา เช่น คำกริยาที่ใช้กับของเหลว คำกริยาที่ใช้กับเสียง คำกริยาที่เป็นไปเบา ๆ คำกริยาที่เป็นไปรุนแรง คำกริยาที่เป็นไปในทางดีขึ้น คำกริยาที่เป็นไปในทางเลวลง

๗.๔.๒ คำอุปมา

คำอุปมา คือ คำใช้เปรียบเทียบ มักใช้เมื่อจนคำที่ต้องการใช้พรรณนาบอกลักษณะหรือบางที่มีคำที่พอจะบอกลักษณะได้ แต่ยังอยากให้เห็นลักษณะถนัดชัดเจนขึ้นอีกจึงหาคำมาเปรียบเทียบ แยกออกเป็น

(๑) คำอุปมาที่ได้มาจากคำที่มีใช้อยู่แล้ว โดยมากเป็นชื่อสัตว์ชนิดต่าง ๆ

(๒) คำอุปมาที่สร้างขึ้นใหม่ โดยมากเป็น คำประสม

๗.๔.๓ ความหมายสัมพันธ์กับเสียง

ความหมายสัมพันธ์กับเสียง เป็นเรื่องของ

(๑) การคัดเลือกเสียงใช้ในภาษา ซึ่งขึ้นอยู่กับทั้งลักษณะของเสียงและความนิยม ในช่วงนี้มีตัวอย่างคำให้เห็นอย่างมากมาย ดังนี้คือ เสียงสระที่มากับตัวสะกดที่มีค่าใช้น้อย เสียงสระที่มากับตัวสะกดที่ไม่มีค่าใช้เลยและเสียงสระที่มากับตัวสะกดที่มีใช้แต่คำภาษาอื่น

(๒) การแยกเสียงแยกความหมาย ซึ่งอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงเสียงพยัญชนะสระหรือวรรณยุกต์ เพื่อให้มีค่าใช้มากขึ้นในภาษา

๗.๕ การสร้างคำ

คำมากพยางค์ส่วนมากไม่ใช่คำดั้งเดิมในภาษาไทย แต่เป็นคำที่มีที่มาต่าง ๆ กันคือ

๗.๕.๑ ยืมมาจากภาษาอื่น

ได้แก่ บาลี สันสกฤต เขมร

๗.๕.๒ สร้างขึ้นใหม่

ส่วนมากสร้างจากคำเดิมที่มีอยู่แล้ว มี ๓ ประเภท คือ คำซ้อน คำซ้ำ และคำประสม

๗.๕.๓ เกิดขึ้นใหม่

คำบางคำเมื่อสร้างแล้ว เกิดมีการเปลี่ยนแปลงทางภาษาทำให้เกิดรูปคำใหม่
ขึ้น ซึ่งมีรูปร่างคล้ายคำบาลี สันสกฤต หรือเขมร

๗.๖ คำซ้อน

คำซ้อน หรือ คำคู่ คือ คำที่มี คำเดี่ยว ๒ คำ ซึ่งมีความหมายหรือเสียงคล้าย
กัน ใกล้เคียงกันหรือเป็นไปในทำนองเดียวกันซ้อนเข้าคู่กันเมื่อซ้อนแล้วจะมีความ
หมายใหม่เกิดขึ้น มี ๒ ประเภท คือ คำซ้อนเพื่อความหมาย และ คำซ้อนเพื่อเสียง

๗.๖.๑ คำซ้อนเพื่อความหมาย

คำซ้อนเพื่อความหมาย มีวิธีสร้าง ดังนี้

(๑) นำคำเดี่ยวที่มีความหมายสมบูรณ์ มีที่ใช้ในภาษามาซ้อนเข้าคู่กัน คำต้น
กับคำท้ายมีความหมายคล้ายกัน ใกล้เคียงกัน หรือเป็นไปในทำนองเดียวกัน อาจเป็นคำ
ไทยด้วยกันหรือคำต่างประเทศด้วยกันหรือเป็นคำไทยกับคำต่างประเทศซ้อนกันเข้า
ก็ได้

(๒) ซ้อนกันแล้วต้องเกิดความหมายใหม่ ซึ่งอาจไม่เปลี่ยนไปจากความหมาย
เดิมมากนัก หรืออาจเปลี่ยนไปเป็นอันมากก็ได้

๗.๖.๒ คำซ้อนเพื่อเสียง

คำซ้อนเพื่อเสียง มุ่งที่เสียงยิ่งกว่าความหมาย คำที่เข้ามาซ้อนกันจึงอาจจะ
ไม่มีความหมายเลย มีวิธีสร้าง ดังนี้

- (๑) นำคำที่เสียงมีที่เกิดระดับเดียวกันหรือใกล้เคียงกันซ้อนกันเข้า
- (๒) ซ้อนกันแล้วจะเกิดความหมายใหม่ซึ่งโดยมากไม่เนื่องกับความหมายของคำเดี่ยวแต่ละคำ แต่ที่มีความหมายเนื่องกันก็มี

๗.๗ คำซ้ำ

คำซ้ำ คือคำคำเดียวกันนำมากล่าว ๒ ครั้ง มีความหมายเน้นหนักหรือบางที่ต่างกันไปกับคำเดี่ยวเพียงคำเดียว ใช้ *ไม่ยัก* แทนคำท้ายที่ซ้ำกับคำต้น วิธีซ้ำคำมีดังนี้

- (๑) นำคำคำเดียวกันซึ่งอาจเป็นคำนาม สรรพนาม กริยาหรือวิเศษณ์ ก็ได้มาซ้อนกันเข้า เช่น เด็ก ๆ เรา ๆ เขียน ๆ สวย ๆ
- (๒) นำคำที่ซ้ำกันมาซ้อนกันเข้าอีกก็ได้ แต่ความหมายจะต้องคล้ายกัน ใกล้เคียงกัน หรือไปในทำนองเดียวกันด้วย เช่น เรา ๆ ท่าน ๆ เขียน ๆ อ่าน ๆ สวย ๆ งาม ๆ

๗.๘ คำประสม

คำประสม คือ คำที่มีคำ ๒ คำหรือมากกว่านั้นมาประสมกันเข้าเป็นคำใหม่ อีกคำหนึ่ง คำที่ประสมกันเข้าเป็นคำใหม่นี้ แต่ละคำไม่ได้มีความหมายคล้ายกัน อย่างคำซ้อน ความหมายสำคัญอยู่ที่คำต้น ส่วนคำตามมาเป็นส่วนขยาย มีวิธีสร้างดังนี้

- (๑) นำคำที่มีความหมายสมบูรณ์มีที่ใช้ในภาษา ๒ คำ หรือมากกว่านั้นประสมกันเข้า ให้คำต้นเป็นคำตัวตั้งมีความหมายสำคัญ คำอื่นนอกจากนั้นซึ่งอาจเป็นคำขยายก็ได้
- (๒) ย่อความลงไว้ในคำเพียง ๒-๓ คำ หรือเพียงคำเดียว

(๓) คำตัวตั้ง กับ คำขยาย อาจเป็นคำที่มีหน้าที่ต่าง ๆ กัน เช่น คำนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ แต่เมื่อประสมกันแล้วก็อาจจะทำหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ โดยสรุป คำสร้างใหม่ประเภทต่าง ๆ ช่วยทำให้เรามีคำใช้ในภาษาเพิ่มขึ้นมากมาย พร้อมทั้งนั้นภาษาที่เคยมีแต่คำพยางค์เดียวก็ได้กลายเป็นพยางค์ขึ้น นอกจากจะสร้างจากคำไทยแล้ว ก็ยังสร้างจากคำภาษาอื่นได้อีกด้วย จึงนับว่าได้เป็นประโยชน์ ทำให้ภาษาองกม ร่ำรวยคำที่จะใช้ในภาษา

๗.๙ คำเกิดใหม่

คำเกิดใหม่ บางคำ คือ คำประสม แต่เกิดมีการเปลี่ยนแปลงทางภาษาจึงทำให้คำนั้น ๆ มีรูปลักษณะต่างกับคำเดิมไป พยางค์หน้ามีลักษณะคล้ายกับ อุปสรรค ในภาษาบาลีสันสกฤตและเขมร (เช่น กะ มะ ตะ ปะ ผะ พะ สะ) แต่ไม่ได้ทำหน้าที่อย่างเดียวกัน จึงเรียกว่าอุปสรรคเทียม

อุปสรรคเทียม คือส่วนที่ประกอบหน้าคำไทย เพื่อประโยชน์ในทางเสียง ไม่มี ความหมายในตัว อาจแยกได้เป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

(๑) ที่นำหน้านาม ได้แก่ กะ มะ ตะ สะ ซึ่งเชื่อว่า กร่อนเสียงมาจากคำ บางคำบ้าง แบ่งคำผิดบ้าง ที่เทียบแนวเทียบผิดบ้าง

(๒) ที่นำหน้าคำกริยา คำขยายและอื่น ๆ มีลักษณะต่าง ๆ กันคือกร่อนเสียง เพิ่มเสียงเพื่อไม่ให้เสียงคอนกัน เทียบแนวเทียบผิด และลงอุปสรรคเลียนแบบภาษา เขมร

๗.๑๐ ลักษณะประโยคของไทย

ประโยคในภาษาไทยอาจจะประกอบด้วยคำกี่คำก็ได้ ถ้าหากว่าความใน ประโยคนั้น ๆ ทำให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายได้ตามที่ผู้พูดต้องการ ประโยคมี ๔

ประเภท คือ

๗.๑๐.๑ ประโยคคำสั่ง

ไม่จำเป็นต้องมีผู้ทำกริยา ถ้าหากจะมีก็เพื่อเน้นความ หรือเพื่อบอกให้รู้ตัว เช่น
แก มา (มีจังหวะเว้นระหว่าง "แก" กับ "มา") อืด ระวัง (พยางค์ท้ายจะหัวน้วน
ทั้ง "วัง" กับ "มา" ขนาด ๑/๒ มาตรา)

๗.๑๐.๒ ประโยคขอร้องหรือชักชวน

ไม่ต้องมีผู้ทำกริยาเช่นเดียวกัน แต่มักจะมีคำลงท้ายประโยค เช่นซิ ซี้
เถอะ เถอะนะ นะ น้า นะ เช่น ไปซิ ไปซิ ไปเถอะ ไปเถอะนะ ไปนะ ไปน้า
อย่างไรก็ตาม ถ้าต้องการเน้นก็มีผู้ทำได้ เช่น เธอไปน้า เธอไปด้วยกันกับเรานะ

๗.๑๐.๓ ประโยคคำถาม

มักจะมี คำวิเศษณ์ แสดงคำถามว่า ใคร อะไร ที่ไหน ทำไม เมื่อไร อย่างไร
หรือ หรือไม่อยู่ด้วย

๗.๑๐.๔ ประโยคบอกเล่า

ใช้ในเรื่องราวเล่าบอกตามธรรมดา บางทีก็เป็นไปในทางรับ บางทีก็เป็นไป
ในทางปฏิเสธ

๗.๑๑ การเรียงลำดับคำในประโยค

ภาษาไทยเป็นคำโดด คำแต่ละคำไม่มีการเปลี่ยนแปลงภายในศัพท์ หรือท้ายศัพท์เพื่อแสดงหน้าที่ของคำ และแสดงหน้าที่ที่สัมพันธ์กันระหว่างคำในประโยค ทั้งคำหนึ่ง ๆ อาจมีความหมายได้หลายอย่างทำหน้าที่ก็ได้หลายอย่างด้วย จะรู้หน้าที่และความหมายของคำได้ก็ด้วยดูตำแหน่งที่เรียงอยู่ในประโยค ถ้าเรียงผิดตำแหน่ง ความหมายก็อาจจะผิดไปด้วย การเรียงลำดับจึงมีความสำคัญยิ่ง

คำในประโยคแบ่งเป็นภาคได้ ๔ ภาค คือ

๑. ภาคผู้แสดงหรือผู้ทำ เรียกว่า *ประธาน*
๒. ภาคแสดง เรียกว่า *กริยา*
๓. ภาคผู้ถูก เรียกว่า *กรรม*
๔. ภาคขยาย แบ่งเป็น ๒ พวก คือ

ก. ขยายผู้ทำหรือผู้ถูก เรียกว่า *คุณศัพท์*

ข. ขยายกริยา เรียกว่า *กริยาวิเศษณ์*

ภาคผู้ทำหรือประธาน ต้องอยู่หน้าคำกริยา แต่ส่วนจะอยู่ที่ใดของประโยคก็ได้ ภาคแสดงหรือกริยา ตามธรรมดาจะอยู่หลังประธาน และอยู่หน้ากรรม แต่จะไม่มีกรรมก็ได้ กริยาอาจจะมีมากกว่าหนึ่งก็ได้

ภาคผู้ถูกหรือกรรม ต้องอยู่หลังกริยา

ภาคขยาย *คุณศัพท์* ขยายประธานอยู่หลังประธาน ขยายกรรม อยู่หลังกรรม ส่วน *กริยาวิเศษณ์* ขยายกริยาอยู่หลังกริยา

นอกจากนี้ยังมีวลีที่ขยายกริยาหรือประธาน อาจมี *บุรพบท* กับนามมาด้วยกัน บุรพบทจะต้องอยู่หน้านามที่เกี่ยวข้องด้วย

อย่างไรก็ตามอาจจะมีการเรียงประโยคที่ไม่เป็นไปตามนี้ได้ เช่น อาจจะละผู้ทำ ผู้ถูกอาจจะอยู่หน้าคำกริยา คำขยายบางคำอาจจะอยู่ข้างหน้า คำลักษณะนามอาจจะละไว้

๗.๑๒ การจำแนกคำ

เรื่องนี้ที่จริงถือกันว่าไม่สำคัญนักสำหรับภาษาไทยที่คำคำเดียวอาจทำหน้าที่ได้หลายอย่าง เช่น เป็น นาม กริยา และ คุณศัพท์ อย่าง คำ เป็นคุณศัพท์ก็ได้ เป็นกริยาก็ได้ เป็นนามเรียกชื่อคนก็ได้ และจะกำหนดรู้ได้ว่าคำ เป็นคำชนิดใด ทำหน้าที่อะไร ก็ด้วยดูตำแหน่งในประโยคถ้าอยู่หน้ากริยา เช่น คำมา คำ เป็นนาม ทำกริยา "มา" ถ้ามาหลังค่านาม เช่น เลือคำ คำเป็นคุณศัพท์ขยายเลือก ถ้ามาหลังผู้ทำและมีกรรมตามมา เช่น คนดำเนิน คำ เป็นกริยาแต่ด้วยเหตุที่เราเคยคุ้นกับแบบแผนที่กำหนดคำเป็นชนิดต่าง ๆ มานานแล้วทั้งยังมีความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้เรื่องคำในฐานะที่ทำหน้าที่ต่าง ๆ ในประโยคคอบ้าง จึงนำเรื่องนี้มากล่าวไว้ ณ ที่นี้ด้วย แต่จะมุ่งถึง ความหมายและการใช้ ของคำที่ทำหน้าที่ต่าง ๆ ยิ่งกว่าอื่น

ถ้าเทียบภาษาไทยกับภาษาคำโดดอื่น ๆ ที่ไม่ถือหน้าที่ของคำเป็นสำคัญ คำที่ใช้ในภาษาไทยควรจะแบ่งได้เป็น ๒ พวกเท่านั้น คือ

(๑) พวกที่เป็นคำสำคัญของประโยค ได้แก่ นาม ที่ใช้เรียกชื่อสิ่งต่าง ๆ สรรพนาม ใช้แทนนามที่ไม่ได้ออกชื่อ และกริยา ที่เป็นคำสำคัญที่สุด

(๒) พวกที่เป็นคำช่วย ซึ่งนับว่ามีความสำคัญรองลงมา ถ้าใช้ก็ทำให้ความหมายชัดเจนแจ่มแจ้งยิ่งขึ้น แต่ถ้าไม่มีคำเช่นนั้นก็พอทำให้เข้าใจได้ คำเหล่านี้ได้แก่ คำบุรพบท และคำลงท้ายประโยค

ฉะนั้น ถ้าจะแบ่งคำตามความสำคัญมากสำคัญน้อย ควรจะแบ่งดังนี้

๗.๑๒.๑ คำนาม

คำนาม คือ คำที่เรียกชื่อสิ่งต่าง ๆ ทั้งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งเป็นชื่อทั่วไป และเป็นชื่อเฉพาะ

เพศ พจน์ การก คือการบอกว่าชื่อที่กล่าวนั้นเป็นหญิงหรือชาย ถ้าเป็นสิ่งมีชีวิต บอกว่ามีจำนวนหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่ง และบอกว่าคุณนามนั้น ๆ เกี่ยวข้องกับคำใดในฐานะใดในประโยค

การแสดงเพศ

๑. ใช้คำที่มีความหมายบอกเพศว่าเป็นหญิงหรือชายแจ่มแจ้งอยู่ในตัวแล้ว มีทั้งที่เป็นไปตามธรรมชาติและที่กำหนดได้ตามหน้าที่ที่จำกัดเฉพาะเพศ

๒. ใช้คำแสดงเพศหญิงชายประกอบคำ

การแสดงพจน์

๑. ใช้คำบอกจำนวนหนึ่งหรือจำนวนมากกว่าหนึ่งอยู่ในตัว

๒. ใช้วิธีต่าง ๆ บอกพหูพจน์ คือ ใช้คำขยาย หรือ ใช้คำซ้ำ

การแสดงการกหรือความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับระหว่างคำในประโยค

เราไม่มีวิธีอื่นใดบอกให้รู้ได้นอกจากเรียงลำดับคำให้ถูกต้องตามตำแหน่งหน้าที่ดังกล่าวแล้ว แต่ด้วยเหตุที่คุณามที่เป็นประธานหรือกรรมอาจเปลี่ยนที่ไปได้คือ ประธานไปอยู่หลังกรรม กรรมมาอยู่หน้ากริยาได้ถ้าต้องการเน้น ฉะนั้นต้องพึงให้ตีว่า คำที่ได้ยินเป็นประธานหรือกรรมกันแน่ เช่นแมลงพวกนี้จับได้ในเวลากลางคืน

๗.๑๒.๒ คำสรรพนาม

คำสรรพนาม คือ คำที่ใช้แทนนาม เพื่อจะได้ไม่ต้องกล่าวคำนามซ้ำ ๆ กัน เท่าที่กำหนดไว้สรรพนามมีหลายชนิดด้วยกัน ดังนี้

(๑) **สรรพนามที่ใช้ในการพูดจากัน (บุรุษสรรพนาม)**

ได้แก่ ฉัน มัน เรา เขา ท่าน

(๒) **สรรพนามที่บอกความเฉพาะเจาะจง (นิยมสรรพนาม)**

ได้แก่ นี้ นั้น โน้น นี่ นั่น โน่น

(๓) **สรรพนามบอกความไม่เฉพาะเจาะจง (อนิยมสรรพนาม)**

ได้แก่ ไต อะไร ไหน ใคร

(๔) สรรพนามบอกคำถาม (ปฤจฉาสรรพนาม)

ได้แก่ ไท อะไร ไหน ไคร

(๕) สรรพนามบอกความแบ่งแยกเป็นส่วนๆ (วิภาคสรรพนาม)

ได้แก่ ต่าง บ้าง กัน

(๖) สรรพนามเชื่อมประโยค (ประพันธสรรพนาม)

ได้แก่ ที่ ซึ่ง อัน

๗.๑๒.๓ คำกริยา

คำกริยา คือ คำที่แสดงอาการของนามหรือสรรพนามหรือคำอื่นที่ทำหน้าที่ได้อย่างนาม คำเหล่านี้เราเรียกผู้ทำ หรือประธาน คำกริยาบางคำมีความหมายสำเร็จสมบูรณ์ในตัว เมื่อพูดก็เข้าใจความหมายได้ครบถ้วน แต่บางคำก็ต้องอาศัยคำอื่นด้วย อาจมาในฐานะเป็นผู้ถูกกระทำหรือกรรม หรือมาเป็นส่วนขยาย

คำกริยาจึงแบ่งออกได้เป็นชนิดต่าง ๆ ดังนี้

(๑) คำกริยาที่ได้ความบริบูรณ์อยู่ในตัวเช่น บิน เดิน วิ่ง กระโดด
หายใจ ตาย

(๒) คำกริยาที่ยังไม่ได้ความบริบูรณ์ ต้องอาศัยความอื่น ได้แก่

(ก) ผู้ถูกหรือกรรม เช่น กินข้าว เห็นข่าว มองฟ้า

(ข) ส่วนเสริมความ ใช้จำเพาะเมื่อตามหลังกริยาเป็น เหมือน คล้าย
เท่า (เรียกวิภทรกริยา) เช่น ใครเป็นใคร เขาเหมือนใคร ตัวเขาเท่าพ่อ หน้าเขา
คล้ายพ่อ

(๓) คำกริยาช่วยได้แก่ ได้ แล้ว จะ กำลัง อยู่ ต้อง คง ฯลฯ คำเหล่านี้
ช่วยบอกให้รู้ กาล มาลา แม้จะไม่ใช่กริยาสำคัญ ก็ยังช่วยทำให้ความแจ่มแจ้งขึ้นได้
ตามต้องการ

กาล มาลา วาจก เป็นเรื่องสำคัญในภาษามิวีภคตปิัจจย มีบาลีสันสกฤต และอังกฤษ เป็นต้น แต่ไม่สู้สำคัญหรือเกือบจะไม่สำคัญเลยในภาษาไทย เวลาพูดไม่ จำต้องระบุว่า เหตุเกิดเวลาไหนหรือจะเกิดเมื่อใด แต่เมื่อมีความจำเป็นจะต้องพูด กำหนดให้แน่นอนลงไป ก็มีวิธีที่จะบอกได้ดังนี้

การแสดงกาล

การแสดงให้รู้ว่ากริยากระทำเมื่อไรต้องอาศัยกริยาช่วยได้แก่คำ จะ กำลัง อยู่ ได้ แล้ว คำเหล่านี้บางคำก็เป็นคำกริยาแท้เช่น อยู่ ได้ แล้ว ฉะนั้นจะดูว่า เป็นกริยาแท้หรือกริยาช่วยจึงต้องดูที่ตำแหน่งในประโยค

บอกปัจจุบัน ได้แก่ อยู่ กำลัง กำลัง-อยู่ กำลัง-อยู่แล้ว

บอกอนาคต ได้แก่ จะ กำลังจะ กำลังจะ-อยู่ กำลังจะ-อยู่แล้ว

บอกอดีต ได้แก่ ได้ ได้-แล้ว ได้-อยู่แล้ว

คำแสดงกาล นอกจากกริยาช่วยดังกล่าว ยังมีคำกริยาวิเศษณ์หรือกริยาบาง คำช่วยแสดงได้อีกด้วย ดังนี้

บอกปัจจุบัน ได้แก่ เดียวนี้ ขณะนี้ ตอนนี้ เวลานี้ วันนี้ ชั่วโมงนี้ นาทีนี้

บอกอนาคต ได้แก่ พรุ่งนี้ มะรืนนี้ มะเรื่อนี้ ปีหน้า เดือนหน้า อาทิตย์หน้า

บอกอดีต ได้แก่ เมื่อวานนี้ เมื่อวานซืนนี้ เมื่อก่อนนี้ เมื่อนาน มาแล้ว

เมื่อปีกลาย เมื่อปีก่อน เมื่อปีที่แล้ว

คำกลางที่ระบุกาลไม่ได้แน่ ได้แก่ เมื่อไร นานเท่าไร เวลาไหน

คำกริยาที่แสดงกาลได้ได้แก่มา เช่น เขาไปเที่ยวมา ย่อมแสดงอดีตว่า ได้ กลับจากที่อื่นมาถึงที่พัก เฝิง แสดงอดีตที่เพิ่งผ่านไปหยก ๆ เช่น เขาเพิ่งมาจาก ต่างประเทศ

การแสดงภาวะหรืออารมณ์

ดังที่กล่าวไว้ในลักษณะประโยคที่มีลักษณะเป็นบอกเล่าหรือคำสั่ง ขอร้องหรือ ปรารภณา ในภาษาไทยไม่มีการแสดงไว้ในศัพท์ อาจใช้ กริยาช่วย หรือ คำอื่น ๆ ช่วย แสดง

กริยาช่วยได้แก่ คง พึง จง ต้อง อาจ โปรด ย่อม เห็นจะ
คำอื่น ๆ ได้แก่ น่า นา เถอะ เกิด ชี ชี ชินะ นะนะ ละ ละ เล่า หรือ ทอก
การแสดงวาทหรือความสัมพันธ์ระหว่างคำกริยากับคำอื่นในประโยค
ในภาษาไทยไม่ถือเรื่องนี่สำคัญ เพราะบางทีในประโยคมีแต่คำกริยา มีกรรม
แต่ไม่มีประธาน หรือมีประธาน กริยาแต่ไม่มีกรรม ประธาน หรือ กรรม อาจ
เปลี่ยนที่ได้ เพราะฉะนั้นการเรียงลำดับคำจึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะบอกความสัมพันธ์
เกี่ยวข้องระหว่างคำได้ง่ายขึ้น

กรรมวาท

ภาษาไทยไม่นิยมใช้คำ ถูก แสดงกรรมวาท นอกจากจะใช้ในเรื่องไม่ดี ถ้า
ละได้มักจะละคำ ถูก ไว้ หรือไม่ก็ใช้คำอื่น หรือเปลี่ยนรูปประโยคเป็นอย่างอื่นไป
เช่น

คำขอร้องถูกตอบสนอง เป็น คำขอร้องได้รับการตอบสนอง

ความสามารถของเขาถูกยกย่อง เป็น ความสามารถของเขาเป็นที่ยกย่อง
การิตวาท

คำ ให้ ถือเป็นกริยาสำคัญในการแสดงวาท โดยเฉพาะการิตวาทที่มีความ
หมายว่า ทำให้ ซึ่งต่างกับความหมายของ ให้ ที่เป็นกริยาแท้ที่หมายความว่า "มอบสิ่ง
ที่เป็นของตนแก่อีกผู้หนึ่ง"

การแสดงวาทบางทีต้องอาศัยความ ดูความของกริยานั้น ๆ ก็พอรู้ได้เองว่า
ใครเป็นประธาน หรือละประธานเพราะไม่จำเป็นหรือไม่ต้องมีคำให้ ก็แสดงความ
เป็นการิตได้ด้วยความหมายของคำกริยาแต่ละคำนั้น เช่น

กรอกยา หมายความว่า ทำให้ ยา เข้าไปในที่ที่มีช่องแคบ

คำบางคำดูเหมือนว่าจะเป็นกริยาเกิดเองได้อย่าง ต้นไม้โค่น บ้านพัง
เก้าอี้หัก แต่ที่จริงต้องมีผู้ใดผู้หนึ่งทำ หากไม่ใช่คนก็ต้องเป็นสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น
ลมพายุทำให้สิ่งดังกล่าว โค่น พัง หัก คำดังกล่าวนี้จึงกลายเป็นกริยากรรมที่ไม่
ต้องมีกรรมมารับ ที่แท้เป็นคำ กริยากรรมวาท มีความว่า ต้นไม้ถูกโค่น บ้านถูก

ทำพัง แก้อ้อถูกทำหัก หรือไม่ก็ต้องถือเป็นภริยาการรีดผ้า (ลม) ทำตันไม้โค่น (ลม) ทำบ้านพัง (คน) ทำแก้อ้อหัก

คำกริยาธรรมดา มีความหมายเป็นภาริต (ทำให้) ก็มี คำเหล่านี้เป็นคำที่กำหนดขึ้นเป็นพิเศษ มีความหมายจำเพาะเป็นที่รู้จักกัน เช่น

ไปดูหมอล ที่จริงคือ ให้หมอลดูโชคชาตาให้ตน

ไปตรวจโรค ที่จริงคือ ให้หมอยาตรวจโรคให้ตน

ไปตัดเสื้อทำผม ที่จริงคือ ให้ช่างตัดเสื้อและทำผมให้ตน

๗.๑๒.๔ คำวิเศษณ์

คำวิเศษณ์ คือ คำที่ทำหน้าที่ขยายความให้ชัดเจนสมบูรณ์ขึ้น แบ่งออกเป็น ๒ พวก คือ คำวิเศษณ์ขยายนาม (คำคุณศัพท์) กับ คำวิเศษณ์ขยายกริยา คุณศัพท์ หรือตัวเอง (คำกริยวิเศษณ์) คำคุณศัพท์ และ คำกริยวิเศษณ์ แบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

(๑) คำคุณศัพท์บอกลักษณะหรือภาวะ (ลักษณะคุณศัพท์)

ที่บอกลักษณะ เช่น สูง ต่ำ ดำ ขาว ดี เลว งาม สวย แฉ่ง ฯลฯ

ที่บอกภาวะ เช่น เจ็บ ป่วย ตาย เป็น หัก พัง แตก เตะ ฯลฯ

(๒) คำคุณศัพท์บอกจำนวนนับ (สังขยาคุณศัพท์)

อาจบอกเป็นจำนวน หนึ่ง สอง สาม สี่ หรืออาจบอกลำดับที่เป็น ที่หนึ่ง ที่สอง ที่สาม ที่สี่ ฯลฯ หรือคำอื่นที่มีความหมายบอกจำนวนก็ได้ มีลักษณะพิเศษคือต้องมี คำลักษณนาม ตามมา

(๓) คำคุณศัพท์บอกจำนวนนับไม่ได้ (ประมาณคุณศัพท์)

ได้แก่ มาก น้อย นิด หน่อย ครบ พอ เกิน เหลือ ขาด ถ้วน ฯลฯ

(๔) คำคุณศัพท์บอกจำนวนแบ่งแยก (วิภาคคุณศัพท์)

ได้แก่ ต่าง ต่าง ๆ ละ ทุก บ้าง บาง

(๕) คำคุณศัพท์ขยายนามที่ชี้เฉพาะ (นิยมคุณศัพท์)

ได้แก่ นี นั่น โนน นี นั่น โนน

(๖) คำคุณศัพท์ที่เป็นคำถาม (ปฤจจากุณศัพท์)

ได้แก่ ไต อะไร ไหน ไไร

(๗) คำคุณศัพท์บอกความไม่ชี้เฉพาะเจาะจง (อนิยมคุณศัพท์)

ได้แก่ คำ ไต ไหน อะไร

(๘) คำกริยาวิเศษณ์บอกอาการและภาวะ

ที่บอกอาการ ได้แก่ เร็ว ช้า กระฉับกระเฉง คล่องแคล่ว ฯลฯ

ที่บอกภาวะ ได้แก่ แน่นนอน สะดวก ง่ายตาย ง่วงงุน ฯลฯ

(๙) คำกริยาวิเศษณ์บอกเวลา

ได้แก่ เข้า สาย คำ ดึก ก่อน หลัง ประเดี๋ยว เพิ่ง ยัง ฯลฯ

(๑๐) คำกริยาวิเศษณ์บอกสถานที่

ได้แก่ ใกล้ ไกล ห่าง ชิด กลาง นอก ใน ใต้ ล่าง บน ฯลฯ

(๑๑) คำกริยาวิเศษณ์บอกประมาณ

ได้แก่ มาก น้อย นิดหน่อย มากมาย เหลือเกิน พอ ครบ ชาติ ฯลฯ

(๑๒) คำกริยาวิเศษณ์บอกความแบ่งแยก

ได้แก่ บ้าง ด้วย พलग กัน ต่าง ต่าง ๆ ต่างหาก

(๑๓) คำกริยาวิเศษณ์บอกความชี้เฉพาะ

ได้แก่ จริง แท้ เทียว แน่เทียว ทีเดียว ดอก ทรอก แน่ เฉพาะ

(๑๔) คำกริยาวิเศษณ์บอกความไม่ชี้เฉพาะ

ได้แก่ อย่างไม่ อย่างไร เหตุไร เหตุใด เช่นไร ฯลฯ

(๑๕) คำกริยาวิเศษณ์บอกคำถาม

ได้แก่ ทำไม เมื่อไร เท่าไร อย่างไร แคไหน ไหน กระไร ฯลฯ

(๑๖) คำกริยาวิเศษณ์บอกความรับและปฏิเสธ

ได้แก่ ใช่ ใช่แล้ว ใช่สิ จะ ค่ะ ครับ เจ้าค่ะ ขอรับ เพคะ ฯลฯ

๗.๑๒.๕ คำบุรพบท

คำบุรพบท คือ คำที่นำหน้านามหรือคำที่ทำหน้าที่ได้อย่างนาม เพื่อให้ความ
เนื่องกันและได้ความสมบูรณ์

คำบุรพบทในภาษาไทยถือเป็นคำมีความสำคัญรองกว่าคำอื่น ๆ ที่กล่าวมา
แล้ว เพราะเป็นเพียงคำช่วยเท่านั้น ถ้าไม่ใช้บุรพบทหรือไม่มีบุรพบทใช้ก็เขียนได้ เช่น
ถ้าไม่ใช่คำ ด้วย ใน "เขียนด้วยมือ" ก็พูดเสียใหม่ว่า "ใช้มือเขียน" แต่บางที่ถ้าใช้บุรพ
บทก็ช่วยให้ได้ความสมบูรณ์ขึ้น ทำให้ความไม่กำกวม เช่น "จะเอาไปทำบ้าน" อาจมี
ความหมายว่า "เอาไปสร้างบ้าน" หรือ "เอาไปทำที่บ้าน" ก็ได้ ถ้าต้องการให้หมายความ
ว่า "เอาไปทำที่บ้าน" ก็ต้องใช้บุรพบท ที่ช่วย

บุรพบทเท่าที่จำเป็นใช้ในภาษาไทย แบ่งประเภทได้ดังนี้

(๑) ที่นำหน้าคำที่เป็นเครื่องมือเครื่องใช้

ได้แก่ คำ ด้วย กับ โดย เพราะ

(๒) ที่นำหน้าคำที่เป็นเครื่องประกอบ เครื่องเกี่ยวเนื่องกัน

ได้แก่ ทั้ง กับ

(๓) ที่นำหน้าคำวิเศษณ์ คำนามหรือบุรพบทเอง เพื่อขยายความให้ชัดเจนขึ้น

ได้แก่ โดย ตาม ด้วย

(๔) ที่นำหน้าคำที่เกี่ยวกับการให้การรับ

ได้แก่ แก่ แต่ ต่อ เพื่อ สำหรับ เฉพาะ

(๕) ที่นำหน้าคำที่เป็นแดนออก แดนพรางไป แยกไป ออกไป

ได้แก่ คำ จาก แต่ ตั้งแต่

(๖) ที่นำหน้าคำที่มาเปรียบเทียบ

ได้แก่ กว่า

(๗) ที่นำหน้าคำที่บอกสถานที่

ได้แก่ ใน ภายใน นอก ภายนอก ได้ ภายในได้ บน ฯลฯ

(๘) ที่นำหน้าคำที่บอกเวลา

ได้แก่ ใน ภายใน นอก ใกล้ หน้า หลัง ภายหลัง ฯลฯ

(๙) ที่นำหน้าคำที่บอกทิศทางที่มุ่งไป

ได้แก่ สู่ ถึง ยัง

(๑๐) ที่นำหน้าคำแสดงความเป็นเจ้าของ

ได้แก่ คำ ของ แห่ง

๗.๑๒.๖ คำสันธาน

คำสันธาน คือ คำที่เชื่อมความให้ต่อเนื่องเป็นความเดียวกัน อาจเชื่อมประโยคกับประโยคก็ได้ คำกับคำก็ได้ แบ่งเป็นชนิดต่าง ๆ ดังนี้

(๑) เชื่อมความที่คล้อยไปทางเดียวกัน ทำนองเดียวกันไม่ขัดแย้ง
แยกออกเป็น

(ก) เชื่อมความที่เกี่ยวกับเวลา

ได้แก่ คำ ก็ แล้ว...ก็ แล้ว...จึง ครั้น...ก็ เมื่อ...ก็ ครั้น...จึง เมื่อ...จึง พอ...ก็

(ข) เชื่อมความให้รวมเข้าด้วยกัน

ได้แก่ ทั้ง ทั้ง...ก็ ทั้ง...และ ก็ได้ ก็ได้ กับ และ

(๒) เชื่อมความที่ขัดแย้งกันไปคนละทาง

ได้แก่ แต่ แต่ว่า แต่ทว่า จริงอยู่...แต่ ถึง...ก็ กว่า...ก็

(๓) เชื่อมความที่เป็นเหตุเป็นผลกัน

ได้แก่ เพราะ เพราะว่ ด้วย ด้วยว่ เหตุว่ อาศัยที่ คำที่ เพราะฉะนั้น ดังนั้น
จึง เลย เหตุฉะนั้น

(๔) เชื่อมบอกความคาดคะเนหรือแบ่งรับแบ่งสู้

ได้แก่ ถ้า ถ้าหากว่า แม้ แม้ว่า แม้ว่าจะ เว้นแต่ นอกจาก

(๕) เชื่อมความที่ให้เลือกเอา เลือกกำหนดเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง

ได้แก่ หรือ หรือไม่ หรือมิฉะนั้น มิฉะนั้น

(๖) เชื่อมความเปรียบเทียบกัน

ได้แก่ เหมือน เหมือนว่า ราว รวากับ อย่างกับ (ยังกับ)

(๗) เชื่อมความตอนหนึ่งทีกล่าวยังไม่จบกับอีกตอนหนึ่งที่เริ่มต้นกล่าว

ได้แก่ ส่วน ฝ่าย หนึ่ง อีกประการหนึ่ง

(๘) เชื่อมความให้ได้เนื้อความบริบูรณ์และได้ความไพเราะสละสลวย

ได้แก่ อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี อย่างไรก็ตาม อันว่า อัน

๗.๑๒.๗ คำอุทาน

คำอุทาน คือ คำที่เปล่งออกมาด้วยอารมณ์สะเทือนใจ เวลาตกใจ ตีใจ หรือ แปลกใจ บางคำได้กลายมาเป็น คำกริยา และ คำวิเศษณ์ ที่ถือว่าเป็นคำสำคัญใน ภาษา

คำอุทานในภาษาไทยที่แสดงอารมณ์สะเทือนใจ

ได้แก่ อ๊ะ เอ เอ็ เอ๊ะ เอ้อ อู๋ อู๊ อู้ย อู๊อู้ย เออ เอ้อ เอย เอ้ย แน๊ะ ไร้ โถ โท พุทโธ ไร้เอ๊ย เอ้อเฮอ อู๊ตาย อู๊ตายตาย ตายจริง ฯลฯ

คำอุทานที่ได้เลือนมาเป็นคำมีความสำคัญในภาษา

ได้แก่ เอออห่อหมก (คำกริยา) อ้ออึ้ง (คำวิเศษณ์) ฯลฯ

ส่วนที่เรียก อุทานสร้อยบท นั้นหมายถึง คำที่มาในคำซ้อนและไม่มีความหมาย เป็นที่เข้าใจ เช่น แขนแมน ถนนรมแควม ฯลฯ

๗.๑๒.๘ คำลักษณนาม

คำลักษณนาม คือคำที่กำหนดขึ้นใช้ไว้ท้ายคำคุณศัพท์บอกจำนวนนับหรือ ประมาณ (บางทีไว้ข้างหน้าก็มีและขยายคำคุณศัพท์อื่นอันได้แก่ นี้ นั้น โฉน ก็มี) เพื่อ ขยายค่านามข้างหน้าบอกรูปลักษณะและชนิดหรือประเภทของคำที่อยู่ข้างหน้าคำ บอกจำนวนนับไปพร้อมกัน แบ่งได้ดังนี้

(๑) ประเภทที่ใช้กับสิ่งมีชีวิต

ได้แก่ คน ตัว หมู คน ไชยง ฯลฯ

(๒) ประเภทที่ใช้กับสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่

สิ่งที่มีลักษณะกลม เช่น ลูก ไข่ วง ลำ ฯลฯ

สิ่งที่มีลักษณะเล็กลาย เช่น สาย เส้น ฯลฯ

สิ่งที่มีลักษณะแบนเป็นแผ่น เช่น แผ่น ชัน ผืน

สิ่งที่มีลักษณะเป็นดอก เช่น ดอก

สิ่งที่มีลักษณะเป็นต้น เช่น ต้น

สิ่งที่มีลักษณะเป็นหน่อเป็นกอ เช่น หน่อ กอ

สิ่งที่มีลักษณะอื่น ๆ เช่น ตะกร้า เฆง แก้ว ฯลฯ

มาตราทั้ง ตวง วัด นับ เช่น หาบ ขวด กระจับอง ฯลฯ

ฯลฯ

ช่วงต่อจากนี้ไปเป็นเรื่องของการใช้ภาษา ซึ่งมีทั้งเรื่องราชาศัพท์และภาษา
สุภาพ สุดท้ายเป็นเรื่องของการเขียนสะกดคำสันต์และการอ่าน

๗.๑๓ สรุป

ดังได้กล่าวแล้วว่า ลักษณะภาษาไทย อาศัย สยามไวยากรณ์ เป็นพื้นฐาน
ส่วนหนึ่งและอธิบายเพิ่มเติมอีกส่วนหนึ่งตามลักษณะที่แท้จริงของภาษาไทย จึงจะให้
เห็นข้อแตกต่างบางประการดังนี้

๗.๑๓.๑ เสียงสระ

ในเรื่องเสียงสระ แบ่งออกเป็น ๒๘ เสียง ในขณะที่ สยามไวยากรณ์ แบ่งออก
เป็น ๓๒ เสียง สิ่งที่ถูกต้องออกไปก็คือ ฤ ฤๅ ฦ ฦๅ อ้า และ ไอ ส่วนสิ่งที่
เพิ่มเข้ามาก็คือ อาว กับ อาย

ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะถือตามลักษณะการออกเสียงสระตามแบบภาษาศาสตร์สมัยใหม่ซึ่งพิจารณาว่า ลมออกมาอย่างไร อวัยวะในปากมีลักษณะอย่างไร ฯลฯ เป็นการให้เหตุผลด้วยว่า ทำไมจึงแบ่งสระออกเป็นสระเดียวกับสระผสม เทียบกับการอธิบายแบบเก่าซึ่งมักจะบอกเพียงชื่อฐานกรณ์เท่านั้น นอกจากนี้ยังใช้คำว่า *เสียงก้อง* แทนคำว่า *โฆระ* ในตำราแบบเก่าอีกด้วย

จากลักษณะการออกเสียงดังที่ได้อธิบายไว้เช่นนี้ จึงช่วยอธิบายเรื่องสระผสมได้แจ่มชัดขึ้น และทำให้เข้าใจเรื่องการแปลงเสียงและการตัดเสียงบางเสียงของคำที่มาจากภาษาต่างประเทศด้วย

ส่วนเรื่องอัตราเสียงสั้นยาวที่กำหนดตามแบบบาลีสันสกฤตนั้น จะขอยกข้อความจาก บาลีไวยากรณ์ มาประกอบ เพื่อให้ชัดเจนยิ่งขึ้นดังนี้

มาตราที่จะว่าอีกขระนั้น ดังนี้ สระสั้นมาตราเดียว, สระยาว ๒ มาตรา, สระมีพยัญชนะสังโยคอยู่เบื้องหลัง ๓ มาตรา, พยัญชนะทั้งปวงกึ่งมาตรา, เหมือนหนึ่งว่าสระสั้นตัวหนึ่งกึ่งวินาที (ครึ่งซีกัน) ว่าสระยาวต้องวินาทีหนึ่ง, ว่าสระที่มีพยัญชนะสังโยคอยู่เบื้องหลังวินาทีครึ่ง, ว่าพยัญชนะควบกัน เหมือน ตย ตั้งแต่ ต ถึง ย เท่าส่วนที่ ๔ ของวินาที ซึ่งกำหนดระยะเวลาเสียงวินาทีดังนี้ ก็เป็นการไม่แน่ทีเดียว เป็นแต่ว่าไว้พอจะได้รู้จักระยะเวลาเท่านั้น

(สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, ๒๕๓๘: ๑๐)

นั่นก็คือ มาตรา หมายถึงระยะเวลาในการเปล่งเสียง ในที่นี้หนึ่งมาตราคือ ครึ่งวินาที ส่วนหนังสือ ไวยากรณ์บาลี กล่าวไว้ว่า

คัมภีร์ รูป. อธิบายว่า มตุตา - มาตรา ในทางไวยากรณ์บาลี หมายถึงเวลาอันกำหนดด้วยการคิดนิ้วหรือการกะพระบริบทาหนึ่งมาตราคือช่วงเวลาของ

การติดนิ้วมือครั้งหนึ่งหรือกะพริบตาครั้งหนึ่ง

(สุภาพรณ ฦ บางช้าง, ๒๕๓๘: ๕๗)

ขอให้สังเกตว่าในตำรานี้มีคำว่า *มาตรา* สองอย่างคือมาตราที่หมายถึงระยะเวลาในการเปล่งเสียง กับ *มาตราตัวสะกด*

๗.๑๓.๒ เสียงพยัญชนะ

ในเรื่องเสียงพยัญชนะ มีคำอธิบายละเอียดยิ่งขึ้นในด้านการออกเสียงตามแนวภาษาศาสตร์สมัยใหม่ ซึ่งนับว่าแตกต่างไปจากคำอธิบายในไวยากรณ์แบบดั้งเดิมของไทยเป็นอันมาก เช่นเดียวกับเรื่องลักษณะการออกเสียงสระ วิธีอธิบายเช่นนี้ก็ช่วยตอบปัญหาการอ่านคำได้มาก ที่มีประโยชน์มากก็คือตัวอย่างคำ และข้อวิเคราะห์ต่าง ๆ

สิ่งที่น่าสังเกตก็คือตำราเล่มนี้ถือว่า พยัญชนะต้นมี ๒๑ เสียง ในขณะที่ *สยามไวยากรณ์* ถือว่ามี ๒๐ เสียง โดยไม่นับ เสียง อ (เพราะถือว่าเป็นเพียงท่อนให้สระเกาะเท่านั้น) ส่วนเสียงพยัญชนะตัวสะกดนั้นคงมี ๘ เสียงเท่ากัน

ลักษณะภาษาไทย ยกเรื่อง *คำเป็น* กับ *คำตาย* มากสาวไว้ในช่วงตัวสะกดแทนที่จะเป็นในช่วงวรรณยุกต์ และได้เพิ่มคำอธิบายเรื่องการออกเสียงตัวสะกดไว้ด้วย แต่ที่ไม่ได้รวมเรื่อง แม่ ก กา เอาไว้ ก็เพราะแม่ ก กา ไม่มีตัวสะกด

๗.๑๓.๓ เสียงวรรณยุกต์

คำอธิบายเรื่องเสียงวรรณยุกต์แตกต่างไปจาก *สยามไวยากรณ์* ไปบ้าง ในขณะที่ตำราเดิมแบ่งพยัญชนะออกเป็น ๓ พวกตามวิธีวรรณยุกต์ เป็น *ไตรยางศ์* หรือ *อักษรสามหมู่* คือ *อักษรสูง* *อักษรกลาง* และ *อักษรต่ำ* ตำราเล่มนี้แบ่งออกเป็น

พยัญชนะเสียงสูง พยัญชนะเสียงกลาง และพยัญชนะเสียงต่ำ โดยไม่ใช้คำว่า อักษร แต่เน้นที่ลักษณะการออกเสียงตามวิธีภาษาศาสตร์

ในแผนผังแสดงพยัญชนะเสียงต่าง ๆ นั้นก็เรียงตามวรรค หากมีพยัญชนะหลายตัวที่มีเสียงเดียวกัน ก็จะวางไว้เพียงตัวเดียวในฐานะตัวแทนของเสียงนั้นเท่านั้น เช่น

อักษรกลาง ใน สยามไวชากรณ์ มี ๙ ตัว คือ

ก จ ฎ ฏ ด ต บ ป อ

แต่ พยัญชนะเสียงกลาง ใน ลักษณะภาษาไทย มี ๗ ตัว (เสียง) คือ

ก จ ด ต บ ป อ

ที่ไม่มี ฎ กับ ฏ ก็เพราะถือว่าเป็นเสียงเดียวกันกับ ด และ ต นั้นเอง ส่วนที่มีทั้ง ญ และ ย ทั้ง ๆ ที่เป็นเสียงเดียวกันนั้น ก็เพราะเรียงตามวรรค กล่าวคือ ญ อยู่ในวรรค จ ส่วน ย อยู่ใน เศษวรรค

ส่วนการผันเสียงนั้นไม่ได้อธิบาย คำตาย สระสั้น ผันด้วยไม้จัตวา (คะ คัก) และ คำตาย สระยาว ผันด้วยไม้จัตวา (คาก) เอาไว้

๗.๑๓.๔ คำและประโยค

ลักษณะภาษาไทย ไม่อธิบายเรื่องคำบาลีสันสกฤตเหมือนกับสยามไวชากรณ์ แต่มุ่งอธิบายคำไทยอย่างละเอียด ทั้งเรื่องเสียง ความหมาย การสร้างคำ และการใช้ การอธิบายเรื่องความสัมพันธ์กับเสียง นับได้ว่าเป็นการนำความรู้ทางโครงสร้างภาษาหรือนำลักษณะภาษามาอธิบายเรื่องการใช้ภาษานั้นเอง

ในขณะที่ สยามไวชากรณ์ กล่าวถึง คำมูล กับ คำประสม ลักษณะภาษาไทย ก็กล่าวถึง คำเดี่ยว คำซ้อน คำซ้ำ และ คำประสม โดยเน้นที่วิธีสร้างและการใช้คำไทยอย่างละเอียด

เมื่อถึงเรื่องการสร้างประโยคก็เป็นการบรรยายลักษณะของประโยคไทยโดยไม่อาศัยลักษณะของไวยากรณ์ดั้งเดิม แต่เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องจึงยังคงใช้คำศัพท์เดิมบ้าง แต่เพิ่มคำอธิบายเป็นภาษาไทย

การรักษาความต่อเนื่องดังว่านี้ จะเห็นได้จากการจำแนกคำ

สยามไวยากรณ์ แบ่งคำออกเป็น ๗ ชนิด คือ คำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ คำบุพบท คำสันธาน และ คำอุทาน แต่ ลักษณะภาษาไทย แบ่งคำออกเป็น ๘ ชนิด คือ คำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ คำบุพบท คำสันธาน คำอุทาน และ คำลักษณะนาม

สิ่งที่แตกต่างกันก็คือ คำวิเศษณ์ ใน สยามไวยากรณ์ เป็นคำที่ใช้ประกอบคำอื่น แต่ คำวิเศษณ์ใน ลักษณะภาษาไทย แบ่งออกเป็น ๒ พวก คือ คำคุณศัพท์ (คำวิเศษณ์ขยายนาม) กับคำกริยาวิเศษณ์ (คำวิเศษณ์ขยายกริยา คุณศัพท์ หรือตัวเอง) ส่วน คำลักษณะนาม ที่ ลักษณะภาษาไทย แยกออกมาเป็นพิเศษนั้น สยามไวยากรณ์รวมไว้เป็นคำนาม พวกหนึ่ง

สยามไวยากรณ์ ใช้ว่า บุพบท (จากภาษาบาลี)

ส่วน ลักษณะภาษาไทย ใช้ว่า บุพบท (จากภาษาสันสกฤต) แต่อ่านได้ทั้ง "บุบ/พะ/บด" และ "บุ/ระ/พะ/บด"

เรื่องเพศ พจน์ การก กาล มาลา วาจก ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของภาษาบาลีสันสกฤตและอังกฤษนั้น ลักษณะภาษาไทย ก็ยังคง "แนวคิด" เอาไว้ แต่ชี้ให้เห็นว่าในภาษาไทยแสดงออกอย่างไร

สิ่งสำคัญที่ ลักษณะภาษาไทย ช่วยทำให้ ไวยากรณ์ ไม่ใช่เรื่องยากก็คือ การเรียกชื่อคำชนิดต่าง ๆ เป็นภาษาไทย โดยอาจจะมีวงเล็บบอกชื่อเดิมในภาษาบาลีได้บ้างเพื่อความต่อเนื่อง ขอให้เปรียบเทียบกับสยามไวยากรณ์ในบทก่อน

จึงนับได้ว่าตำราเล่มนี้เป็นการอธิบายโครงสร้างของภาษาไทยในแนวภาษาศาสตร์วรรณคดีที่ไม่ปฏิเสธแนวคิดของไวยากรณ์ดั้งเดิม แต่นำมาอธิบายใหม่ตามที่ปรากฏในภาษาไทยจริงๆ